

ok.

for fangelsbestyreren,
politimester Osterberg,
Tromsø i m.

Ang. ernæringsforholdene ved Kristiansten fengsel.

Foranledning av politisk fange Ragnar Lien,
sender jeg Dem vedlagt
vitneforklaring fra Ragnar Lien.

Karl M. Dahn jr.
Per Hamberg, og
Arne Øyen.

Vedrørende Liens vitneforklaring vil det fremgå at
det den 6.9.48 utbrøt salt- og arbeidstreik ved fengselet.
Vedrørende vitneforklaringene til ans vil det bl.a. fremgå at det
dreier seg om fordeling av rasjonerte matvarer. Jeg har følt
det som min plikt av hensyn til de fanger som fremdeles hen-
sitter i dette fengsel å gjøre Dem oppmerksom på forholdene.
Ved henvendelse til leirsjefen for Innherad fangeleir vil De
kunne få utskrift av legejournalen hva Ragnar Liens sunnhets-
tilstand angår.

Arbødigst.

skrevet i e.n. f. 3.5.1941. Begj. 1898. tidl. kelnar, avgir følgende erklæring under vitnesnavn.

Jeg kom til Kristiansten fengsel primo oktober 1945 fra Kristianstads fengsel i Inngt under det jeg var vant til fra Vollen. Jeg fikk stadig det inntrykk bekreftet at sautlige fanger i lengere tid hadde vært meget misfornøyd med matforholdene. Rastoffene som benyttet var særlige og rasjonene meget knappe, vi ble aldri mette og gikk selv med en stadig mulfølelse og begynte ganske snart å av i vekt.

Endag 1. d.m. brøt forbitrelsen hos sautlige fanger i fengsel. Da vi hørt at vi igjen skulle ha den berømte "fiskepasta" som forlenget burde ha vært kondeinert som menneskeføde. Dette var påsket i jernblikkebokser og på garantiisdelen sto det forbrukes løsen "1.10.1945". Resultatet var at fangene under dette forbitrelsen fulst og at sautlige fanger ville nekte å spise matlagningen og som følge herav også ville nekte å arbeide etter ordning. D. 17. og die vaktmester skulle varslet og tilnøvet av en fangekommandant fra Sunnsetvesenets som ledet arbeidet med påke av rottegift. Resultatet ble at det straks ble servert kaffe med sautbrød samtidig som vaktmesteren lovet at vi til aftens skulle få sild og varme poteter. Arbeidet ble som følge herav straks gjennopptatt. Ved ankomsten til anshored fangeleir ble jeg utvalgt som leder av undersøkelsen og straks beordret en halv liter hel melk pr. dag. Dette er det som har vært på anshored fangeleir siden 9. d.m. 1945. I fangeleir, og det har jeg hatt møte til å spise og mett av en enkel men varmende kost. Vi benyttet til mine kamrater på Kristiansten fengsel, og er forberedt på at denne sak blir tatt opp, og jeg er særskilt villig til å forklare meg nærmere om alle detaljer.

Magvar Lien

De viktigste punkter vil jeg forøvrig vite til fangene
i den såkalt tyske, i tomme, alle f. t. Kristiansund fengsel,
samt til fangene i Killy og i Lørdal, f. t. i Lørdal fengsel,
og alle helt eller delvis vil kunne innsette for riktigheten av
de 9. lysninger jeg har gitt.

Karl eh. Dahm jr.

Per Martin Ramberg, f. 10.3.1926 i Strinda,

belegget nr. 2700, avgir følgende erklæring under
vitnesavleggelse.

Jeg har sittet som politisk fange på Kristiansten
fengsel fra 5.6.45 til slutten av april 1948. Jeg har i hele denne
tiden arbeidet på kjøkkenet og har hatt med matutdelingen å gjøre.
Da fangene til stadighet baklaget seg over maten, og at det var
bedre mat på de andre fengslene, begynte jeg å regne ut og hva
fangene fikk av den rasjon som fengslet ble tildelt, og jeg la
de merke til

1. Vi fikk tildelt av margarin 70 gr. pr. dag. Stenom det fikk vi
gjennomsnittlig 15. gr. til fisk o.l. og ca. 5 gr. til saus
på søndagene. Det var enkelte uker vi fikk tildelt 30 gr. smør
til fisk o.l. men det var svært sjelden. Rasjoneringen tilsa
4 gr. pr. dag, altså 280 gr. pr. uke, mens vi som oftest fikk
20 gr. pr. uke, og enkelte ganger 245 gr.
2. Av kaffe ble det hver søndag utdelt 5 gr. pr. fange, d.v.s. på
et belegg på 175 mann ble det i tiden fra november til april
tildelt et kvantum på 31 kg. pluss ekstra til jul og påske,
hvor det ble tildelt den samme rasjon pr. fange som på en vanlig
søndag. Det var 7 ganger. D.v.s. 217,5 kg. Til sammen 27.115 kg.
og vi fikk i tiden november - april tilført for fengslet 60 kg.
De siste 2 måneder har belegget ikke vært over 110 mann.
3. Til jul kom det til fengslet 71,4 kg. fleisk. Jeg var med å bar
inn kassen, og jeg løste av vekten på seddelen som var med.
Fangene fikk til bruk utlevert 57 kg. Det resterende fantes
ikke på lageret da jeg reiste.
4. Fangene hadde til bestemte dager anledning til å kjøpe snus.
For en eske snus måtte det betales kr. 1,10. En eske snus koster
i utsalg kr. 0,98, og ved de andre fengslene ble det tatt kr.
1,00. Dette kan bevitnes av samtlige fanger som har vært ved
Kristiansten fengsel.
5. Kort tid før påske så jeg betjent Solem komme ut fra matlageret
i kjøkkenet med en stor pose under hver arm, og han gikk over
til vaktmesterens kontor med posene. Da han bar posene under
armene slik man gjør når man er redd for at noe skal ry ut,
antar jeg at det var sukker, kaffe eller mel. Dette kan be-
vitnes av fangene Eder Berg og Frantz Krause, Dahn og Skälvik,
og av en av vaktmannskapet ved navn Sandvik.
6. Ved juletid kom betjent Solem en kveld til fengslet sivil.
han hadde forøvrig fri den dagen. Han hadde en veske i hånden,
og gikk ned i kjelleren, hvor også matlageret befinner seg.
Da han kom opp fra kjelleren, bar han vesken under armen, hva
det var i den vet jeg ikke.

Per Ramberg

Innherad fangeleir, den 10/5-

Arne V. G. n., ingeniør, f. 8.11.04, bolig Fritjof
Sensens veg 45, f.t. Innherad fangeleir, erklærer under vitne-
ansvar følgende.

Jeg kom til Kristiansten fengsel den 11. juni 1945.
Da jeg var syk (psykisk deprimert) ga fengselslege Ness meg
etter en tid lov til å gå ute om dagen, ~~noe~~ jeg selv ville.
I 1. juli kom det et parti jordbær fra Leksvika til vakt-
mester Follo. En del av jordbærene ble overlatt til fengsels-
vakter. Ut på ettermiddagen så jeg fengselsbetjent Solem kom
ut fra kjøkkenet (matvarelageret) med en stor pose under armen.
Han satte den først inn på vaktmesterens kontor, og om aften
da han forlot fengslet kl. 19.30, tok han den med seg ut. Jeg
anslo innholdet til ca. 7 - 8 kg. Da vi aldri hadde fått noe
sukker utdelt, og middagssuppen alltid var smakløs (praktisk
talt usukret), kombinerte jeg straks muligheten jordbær -
sukker - syltetøy. Siden så jeg flere ganger fengselsbetjent
Solem og Kulseth bære poser med seg heim. Solem åpenlyst,
Kulseth ved hjelp av en dokumentmappe, som om morgenen inne-
holdt hans frokostmat og da var betydelig slankere. En gang
ultimo oktober, primo november, ble jeg bedt om å telle opp
fengenes rasjoneringsmerker på Follas kontor. Merkene lå løse
en pappeske, og sto i en åpen skuff. Da jeg hadde klippet opp
og talt opp brød, smør, sukkerkort som praktisk talt alle var
forsynt med "hoder" og fangens navn, tok jeg fatt på tobakkor-
den. En del av disse var uten hode, og jeg la straks merke til at
kortene var klippet for merker som fangene umulig kunne ha kjø-
pt for da de først ble gyldig lenge etter arrestasjonen. Jeg la
merkene i konvolutter og skrev type og antall utenpå nemndas
konvolutter. På ettermiddagen kom Kulseth inn med en dokument-
mappe og tok frem 9-10 esker røketobakk som han delte med Follo.
Et par esker ble senere hentet av Solem, og noen ble liggende
i en skuff. Det var fortsatt rasjonering på tobakk også Solem
og Kulseth praktisk talt alltid gikk med snadde i munnen fra de
kom på arbejde til de gikk, mens de andre vaktene samlet på
stomper og ofte var uten tobakk, falt det meg lett å gjøre min
refleksjoner. Da det er en kjendt sak blandt alle at matholdet
blide hva kvalitet og kvantum angår, ligger langt under regulat
burde saken undersøkes nærmere.